

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2012 – kwiecień 2013

W stosunku do lat ubiegłych teren objęty badaniami oraz metodyka pozostały bez zmian (Meissner et al. 2000), ptaki liczone raz w miesiącu przez cały rok. Podczas kontroli styczniowej policzono mewy i bieliki *Haliaeetus albicilla* przebywające na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej i dodatkowo mewy na dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach, w Łężycach koło Gdyni i w Swarzewie koło Władysławowa.

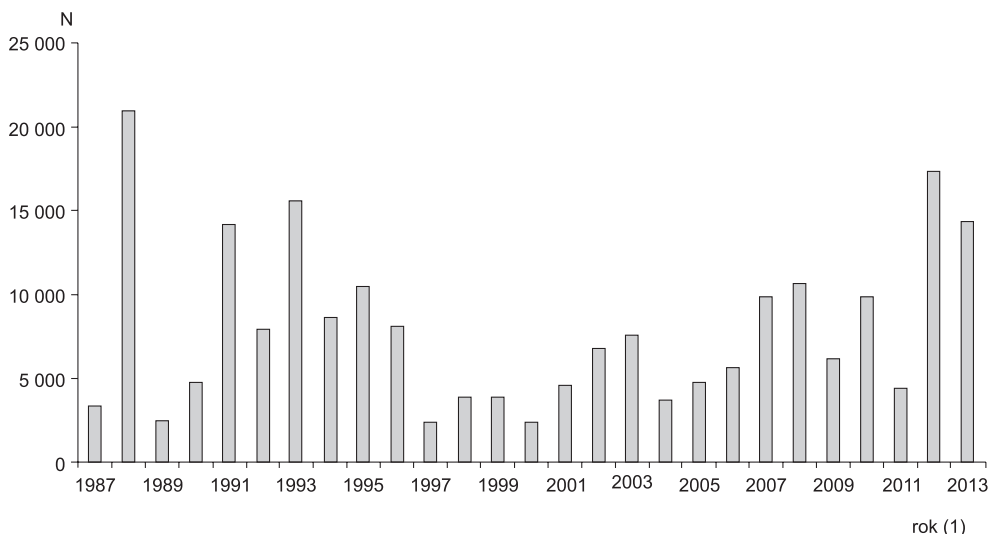
W omawianym sezonie wyraźne ochłodzenie z ujemnymi temperaturami pojawiło się na początku grudnia. W lutym przeważały temperatury dodatnie, a między 8 i 27.03 miał miejsce nawrót fali mrozów. Zima nie była jednak surowa, ponieważ średnie dobowe temperatury nigdy nie spadły poniżej -9°C i w kolejnych miesiącach wynosiły: grudzień $-0,1^{\circ}\text{C}$, styczeń $1,2^{\circ}\text{C}$, luty $0,1^{\circ}\text{C}$, marzec $-1,1^{\circ}\text{C}$ (www.tuttempo.net dla stacji pomiarowej Hel).

Zlodzenie pojawiło się podczas kontroli w grudniu i objęło swoim zasięgiem jez. Ptasi Raj, znaczną część przepłoku Wisły oraz całą wewnętrzną część Zatoki Puckiej między Rewą i Juratą. Wolne od lodu pozostawało ujście rzeki Redy i małe oparzeliska wzdłuż wybrzeża Płw. Helskiego na wschód od Jastarni. Stan ten utrzymywał się do lutego. W marcu pokrywa lodowa częściowo ustąpiła ze strefy przybrzeżnej wzdłuż Płw. Helskiego, choć wciąż zamrożona pozostawała cała zachodnia część Zatoki Puckiej wewnętrznej.

We wrześniu na całym obszarze objętym badaniami zaobserwowano ponad 3 000 świstunów *Anas penelope*, z czego 1 500 ptaków przebywało w ujściu Redy (24.09.2013, P. Rydzkowski). Jest to jedna z wyższych jesiennych liczebności tego gatunku nad Zatoką Gdańską. Liczba ptaków z pozostałych gatunków była w tym okresie niska i dopiero w grudniu, po spadku temperatur wyraźnie się zwiększyła (tab. 1). Ten wzrost liczebności najsilniej zaznaczył się w przypadku czernicy *Aythya fuligula* oraz gągoła *Bucephala clangula*, który najliczniej pojawia się na Zatoce Gdańskiej podczas ostrych zim, kiedy obserwuje się nawet 30 tys. osobników (Meissner & Rydzkowski 2007). Podobna zależność liczby zimujących ptaków od temperatury występuje w przypadku nurogęsia *Mergus merganser* (Švažas et al. 1994), jednak w omawianym sezonie liczebność tego gatunku wyraźnie wzrosła dopiero w styczniu (tab. 1). Wiosną odnotowano duże koncentracje lodówek *Clangula hyemalis*. Najwięcej tych kaczek przebywało w marcu w ujściu przepłoku Wisły (7 500 os., J. Typiak), a w kwietniu na Zatoce Puckiej między Chałupami i Kuźnicą (5 100 os., D. Górecki). Liczebność tego gatunku wiosną w ostatnich dwóch sezonach utrzymywała się na wysokim poziomie, nie notowanym od 20 lat (rys. 1). Należy jednak pamiętać, że obserwacje prowadzone z brzegu nie obejmują wszystkich osobników kaczek morskich przebywających na danym akwenie. Wyniki z dwóch ostatnich lat uzyskane dla strefy brzegowej w połączeniu z wynikami badań prowadzonych ze statków wskazują, że na samej Zatoce Puckiej zimuje około 47 000, a wiosną gromadzi się tu około 27 000 lodówek (S. Bzoma, W. Meissner – dane przekazane do uaktualnienia formularza SDF obszaru Natura 2000 Zatoka Pucka).

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2012 do kwietnia 2013
Table 1. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2012 and April 2013.
(1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	21.–24.	14.–15.	17.–18.	14.–16.	18.–20.	16.–18.	16.–18.	13.–14.
	09.12	10.12	11.12	12.12	01.13	02.13	03.13	04.13
<i>Ardea cinerea</i>	31	26	99	20	13	92	35	35
<i>Egretta alba</i>	1		1					1
<i>Cygnus olor</i>	512	775	980	6150	5418	4947	5284	1962
<i>Cygnus columbianus</i>		1	63			5	2	18
<i>Cygnus cygnus</i>		1	46	287	434	49	164	239
<i>Anser fabalis</i>	2	1				3	80	35
<i>Anser albifrons</i>		57				1		9
<i>Anser anser</i>	121	262	220		348	221	4	24
<i>Branta canadensis</i>			1	1				
<i>Branta leucopsis</i>		4		5				
<i>Branta bernicla</i>	5	8		1				
<i>Tadorna tadorna</i>	5	2					6	41
<i>Anas penelope</i>	3215	961	227	17	1		28	1212
<i>Anas strepera</i>	16	41	81	1	2			51
<i>Anas crecca</i>	530	74	24		12	20		57
<i>Anas platyrhynchos</i>	728	1912	2992	2065	2075	2441	1633	1972
<i>Anas acuta</i>	4				1		2	76
<i>Anas querquedula</i>								2
<i>Anas clypeata</i>	74	29						40
<i>Aythya ferina</i>	48	32	8	188		64	25	6
<i>Aythya fuligula</i>	728	2952	5705	20479	22076	15729	8933	19141
<i>Aythya marila</i>	50	486	1240	3665	373	864	438	4611
<i>Somateria mollissima</i>	25	34	6	5	65	205	126	26
<i>Clangula hyemalis</i>		509	4562	3327	5178	4333	14416	13975
<i>Melanitta nigra</i>	27	97	401	216	325	1031	498	884
<i>Melanitta fusca</i>	5	328	309	1355	1445	3187	1688	1226
<i>Bucephala clangula</i>	323	396	2782	10869	9291	10454	13580	2879
<i>Mergellus albellus</i>		9	23	958	412	158	69	40
<i>Mergus serrator</i>	19	14	473	165	524	112	90	142
<i>Mergus merganser</i>	451	124	189	1269	12860	4228	3809	442
<i>Gavia stellata</i>					1			1
<i>Gavia arctica</i>	1	4		1	2		10	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	2	3	2	1		2		1
<i>Podiceps cristatus</i>	423	950	1383	416	371	354	107	454
<i>Podiceps grisegena</i>	1	1	1					
<i>Podiceps auritus</i>	6	112	31	9	1	24		22
<i>Phalacrocorax carbo</i>	5481	6117	2280	5343	2779	1827	2447	1335
<i>Fulica atra</i>	837	805	2544	1880	560	2522	242	1111
<i>Gallinula chloropus</i>					2			
<i>Uria aalge</i>		1						
<i>Alca torda</i>			15	1	1		1	1
Razem (2)	13671	17128	26688	58694	64570	52873	53717	52071



Rys. 1. Zmiany liczby lodówek *Clangula hyemalis* przebywających wiosną w przybrzeżnej strefie zachodniej części Zatoki Gdańskiej. Dla każdego sezonu podano wyższą liczebność z miesiący marzec i kwietnia

Fig. 1. Changes in numbers of the Long-tailed Duck occurring in the spring on the western part of the Bay of Gdańsk. For every season the highest number for March and April is given

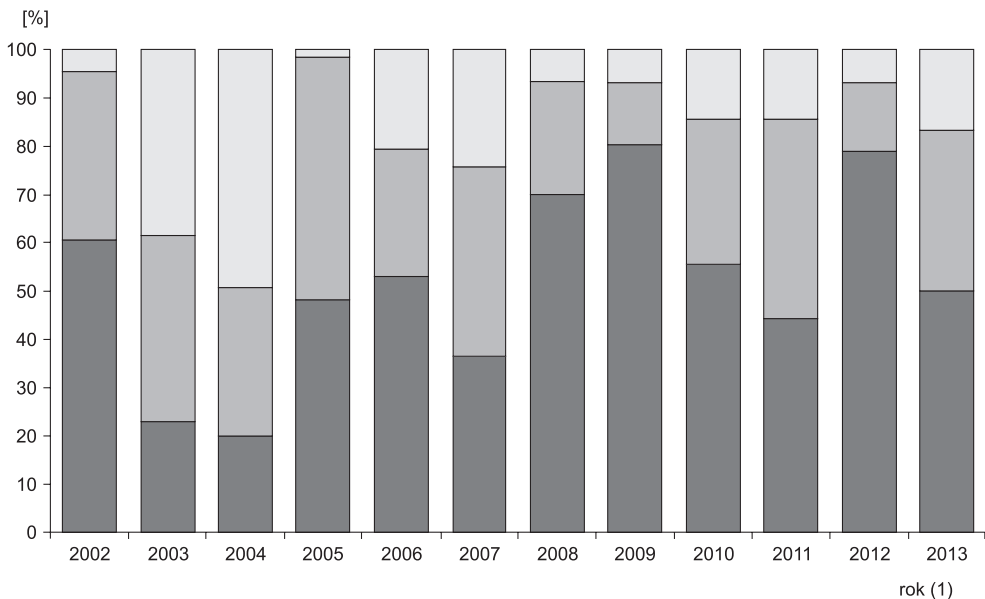
W styczniu 2013 roku na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej zaobserwowano 7 051 mew srebrzystych *Larus argentatus*, a łącznie z kontrolowanymi wysypiskami śmieci liczebność tego gatunku przekroczyła 14 000 (tab. 2). Najwięcej mew srebrzystych przebywało w rejonie portów rybackich w Jastarni (1 580 os.) i we Władysławowie (1 268 os.). Od roku 2003 obserwuje się stopniowy spadek udziału tego gatunku na wysypiskach śmieci

Tabela 2. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2013 nad Zatoką Gdańską i na trzech wysypiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 2. Numbers of gull species in January 2013 on the Bay of Gdańsk and at three refuse dumps near the coast. (1) – species, (2) – Bay of Gdańsk, (3) – refuse dumps, (4) – total.

Gatunek (1)	Zatoka Gdańska (2)	Składowiska śmieci (3)			Razem (4)
		Łężyce	Szadółki	Swarzewo	
<i>Larus argentatus</i> *	7051	1807	4680	528	14066
<i>Larus hyperboreus</i>	1				1
<i>Larus fuscus</i>	1		2		3
<i>Larus marinus</i>	327	1	36	4	368
<i>Larus canus</i>	2410		240		2650
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3588		150		3738
<i>Larus melanocephalus</i>	1				1
<i>Larus minutus</i>	3				3
<i>Rissa tridactyla</i>	2				2
Razem (4)	13384	1808	5108	532	20832

* Traktowano razem z *Larus cachinnans* – joint numbers of *L. argentatus* and *L. cachinnans*.



Rys. 2. Zmiany liczebności mew srebrzystych *Larus argentatus* zimujących na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej (ciemnoszare słupki), na komunalnych wysypiskach śmieci w Szadółkach (szare słupki) oraz w Łężycach i Swarzewie (jasnoszare słupki)

Fig. 2. Changes in numbers of Herring Gulls wintering on the Bay of Gdańsk (dark grey sections of the bars) and at the refuse dumps in Szadółki (grey bars), Łężyce and Swarzewo (pale gray bars). (1) – year

położonych nad Zatoką Gdańską (rys. 2), powodowany najprawdopodobniej zmniejszeniem powierzchni kwater składowych i segregacją odpadów.

W styczniu zaobserwowano 3 pierwszoroczne osobniki mewy żółtonogiej *L. fuscus* (tab. 2): dwa na wysypisku odpadów w Gdańsku Szadółkach (17.01.2013) i jednego koło portu w Jastarni (20.01.2013, obie obserwacje A. Kośmicki). Z rzadko zimujących gatunków mew stwierdzono dwie młode mewy trójpalczaste *Rissa tridactyla* w Jastarni (19.01.2013, A. Kośmicki) i koło Osłonina (19.01.2013, M. Ściborski) oraz jedną mewę czarnogłową *L. melanocephalus* koło Władysławowa (19.01.2013, A. Janczyszyn). Podobnie jak w poprzednich latach w porcie rybackim w Helu przebywała jedna dorosła mewa błada *L. hyperboreus* (18.01.2013, E. Kurach). Na całym terenie objętym liczeniem zanotowano 33 bieliki, a z rzadko obserwowanych w zimie gatunków nie objętych monitoringiem widziano jedną kanię rudą *Milvus milvus* koło Przylądka Rozewie (19.01.2013, A. Janczyszyn).

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, D. Górecki, S. Huzarski, D. Jakubas, A. Janczyszyn, P. Janowski, S. Kaszak, D. Kilon, A. Kośmicki, E. Kurach, W. Meissner, P. Nagórski, D. Ożarowski, M. Remisiewicz, P. Rydzkowski, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 151.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2012 and April 2013. In autumn 2012 number of waterbirds was low, except of the Wigeon *Anas penelope*, which in September occurred in high number of 3 000 birds in the whole area. The number of waterbirds increased in December with the decrease of temperatures when many Tufted Ducks *Aythya fuligula* and Goldeneyes *Bucephala clangula* arrived. In the mid-January the most numerous was Goosand-

er *Mergus merganser*, whereas in the spring large concentrations of Long-tailed Ducks *Clangula hyemalis* were recorded. Abundance of the latter species in last two seasons were exceptionally high compared to previous 20 years. Herring Gulls *Larus argentatus* were concentrated mainly at fisherman ports in Jastarnia and Władysławowo. The number of gulls gathering on the refuse dumps has decreased since 2003.

Literatura

- Meissner W., Koziróg L., Kisicka I. 2000. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1997/1998 i 1998/1999. Not. Orn. 41: 92-97.
- Meissner W., Rydzkowski P. 2007. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonie 2005/2006. Not. Orn. 48: 142–146.
- Švažas S., Meissner W., Nehls H.W. 1994. Wintering populations of Goosander (*Mergus merganser*) and Smew (*Mergus albellus*) at the south eastern Baltic coast. Acta Ornithol. Lithuanica 9–10: 56–69.

Włodzimierz Meissner

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
w.meissner@ug.edu.pl

Jakub Typiak

Stacja Ornitologiczna Muzeum i Instytutu Zoologii PAN
Nadwiślańska 108, 80-680 Gdańsk

Ewelina Kurach

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Słoneczna Dolina 12B/3, 80-126 Gdańsk

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk

Szymon Bzoma

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Świerkowa 34/7, 81-526 Gdynia